

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач аспірантури і докторантури

Ірина Чистякова Ірина ЧИСТЯКОВА

« 03 » *вересня* 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ЕТИКА НАУКОВОГО ПОШУКУ:
ФІЛОСОФСЬКІ, МОВНІ АСПЕКТИ**

Галузь знань: **03 Гуманітарні науки**

Спеціальність: **032 Історія та археологія**

Рівень вищої освіти: **третій (освітньо-науковий)**

Ступінь: **освітньо-науковий (PhD)**

Кваліфікація: **доктор філософії (PhD) зі спеціальності**

032 Історія та археологія

Мова навчання **українська**

Погоджено науковою радою Сумського
державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

« 03 » *вересня* 2025 р.

Голова

Віталій Олександрович

Розробник:
Семенов О.М., доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри педагогіки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Бойченко М.А.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Доктор філософії	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й			
Семестр			
1-й			
Лекції			
12 год.			
Практичні заняття			
18 год.			
Самостійна робота			
Загальна кількість годин – 90	60 год.		
	Консультація – 2 год.		
		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Етика наукового пошуку: філософські, мовні аспекти» є обов'язковим складником професійної підготовки докторів філософії, які навчаються за освітньо-науковою програмою «Історія та археологія», галузь знань 03 Гуманітарні науки спеціальності Гуманітарні науки спеціальності 032 Історія та археологія Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні цінностей академічної культури, норм академічної доброчесності та мовнокомунікативної компетентності дослідника, що охоплює знання з питань національних та європейських практик академічної етики, культуру академічної комунікації; навички створення, аналізу, редагування академічних текстів різних жанрів; здатність до ефективної презентації наукових результатів в межах міждисциплінарного та міжнародного експертного середовища.

Унікальність дисципліни зумовлена її міждисциплінарним характером та інтеграцією результатів участі викладача у міжнародних проєктах Erasmus+ Jean Monnet, серед яких: «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів» (2018–2021); модулі **AICE** (*With Academic Integrity to EU Values: Step by Step to Common Europe*, 2021–2024) та **OSEE** (*Open Science and Education in Europe: Success Stories for Ukrainian Academia*, 2022–2025); мобільність і підвищення кваліфікації за проєктом ESPERIDTA (*European Studies for Supporting Polish*

Education and Research in Digital Transformation: Interdisciplinary Approach, 2024–2025).

Викладання дисципліни ґрунтується на результатах міжнародних академічних стажувань у Польщі та Україні, тренінгів і курсів підвищення кваліфікації з проблем академічної доброчесності, відкритої науки, цифрових технологій, соціальних мереж та європейської інтеграції (2021–2025). Серед них: «Принципи прозорості та кращі практики у науковій видавничій діяльності» (2023); «Академічна доброчесність, відкрита наука, штучний інтелект» (2023); «European Modern Digital Tools in Pedagogy, Philology, and Translation» (2024); «Сила соціальних мереж у професійному розвитку викладачів університетів» (2023); стажування з фандрейзингу та організації проектної діяльності (2021); курси з рецензування у відкритій науці (2024), змішаного навчання у воєнний час (2024), європейської інтеграції для громад (2024–2025); програми Потебнянського колегіуму з перекладознавства та соціолінгвістики (2023, 2024). Таким чином, дисципліна акумулює міжнародний і національний досвід, поєднує наукові дослідження, педагогічну практику та інноваційні освітні технології.

Завдання навчальної дисципліни:

- формувати цінності академічної культури, зокрема академічної доброчесності;
- допомогти аспірантам оволодіти теоретичними засадами та методологією наукового пошуку з дотриманням правил наукової етики, чинних нормативно-правових документів;
- розширити уявлення здобувачів ступеня доктора філософії про українську наукову мову, формування культури роботи з/над науковим текстом, розвиток читацької, мовно-стилістичної грамотності, риторичних умінь;
- формувати когнітивно-дискурсивні уміння операційної обробки і моделювання академічних текстів різних жанрів;
- розвиток умінь здійснювати ефективне діалогове спілкування у процесі презентації матеріалів та результатів дослідження в межах міждисциплінарного та міжнародного експертного середовища.

Опанування програмного матеріалу забезпечує оволодінням інтергальною компетентністю: ІК. здатність до розв'язання комплексних проблем в галузі гуманітарних наук під час професійної або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

Засвоєння програмного матеріалу забезпечує оволодінням загальними компетентностями:

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя в контексті неперервної фахової підготовки, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, принципів академічної

доброчесності, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями.

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, володіння креативним способом мислення.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу і контекстуалізації значного обсягу наукової інформації з різних джерел, інтерпретацію результатів наукових досліджень.

ЗК 8. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя в контексті неперервної фахової підготовки, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, принципів академічної доброчесності, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Етика наукового пошуку: філософські, мовні аспекти» забезпечує оволодінням фаховими компетентностями.

СК 1. Здобуття глибинних знань у галузі історії та археології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових історичних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК 3. Здатність аналізувати історичні явища з погляду фундаментальних історичних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК 4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі історії на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного освоєння аспірантом навчального курсу «Етика наукового пошуку: філософські, мовні аспекти» передбачається інтеграція знань, умінь і навичок з таких дисциплін освітньо-професійної програми «Історія та археологія» другого (магістерського) рівня: «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Психологія освіти», «Дискусійні питання всесвітньої історії», «Гендерні відносини: історична ретроспектива», «Проблеми міжнародних відносин сучасності».

Після завершення вивчення навчального курсу аспіранти повинні:

- презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень державною мовою, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.

знати/розуміти:

- сутнісні характеристики академічної культури, етики, доброчесності дослідника;
- специфічні риси писемної та усної форм наукового дискурсу, основні жанрові різновиди, традиційні стильові ознаки української наукової мови;
- особливості побудови і культури читання наукового тексту, особливості конспектування, анотування, реферування наукових джерел;
- мовні засоби організації наукової інформації в науковому тексті, вимоги до оформлення покликань, цитат, мовні кліше для написання наукової статті, тез, анотації, рецензії, відгуку;
- композиційно-логічну побудову усної наукової доповіді, повідомлення, виступу;

Аспіранти повинні вміти:

- здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї;
- розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми; обстоювати власну наукову позицію із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності
- вилучати необхідну інформацію з лексикографічних, наукових, архівних, довідникових видань й аналізувати, коментувати, зіставляти, критично оцінювати її;
- аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів і часових епох; здійснювати операційну обробку наукового тексту: поділяти текст на смислові частини, співвідносити вилучену інформацію з наявними знаннями;
- досліджувати функціональне навантаження наукової мови учених як елітарних мовних особистостей;
- здійснювати інформаційно-пошукове (бібліографічне /переглядове, ознайомлювальне, вивчальне, аналітико-критичне), творче читання наукового тексту;
- сприймати, критично осмислювати; виділяти головне, суттєве, пояснювати причиново-наслідкові зв'язки в науковому тексті;

- виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, індивідуальну манеру письма науковця, робити логічні висновки;
- дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами;
- моделювати зв'язний науковий текст з урахуванням структурно-смислових, жанрово-композиційних особливостей та принципів текстової організації, новизни та пізнавальної цінності професійно орієнтованої інформації, проблемності назви;
- редагувати (вчитувати, обробляти, переробляти) науковий текст; здійснювати самоконтроль виконаної роботи на змістовому, логічному, мовностилістичному рівнях;
- дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, «непрямого» цитування, «некоректного цитування» з наукових джерел; оформлювати цитати-тези або докази; цитати-аргументи;
- «згортати», компресувати інформацію, готувати конспект, анотацію, науковий відгук і наукову рецензію; здійснити критичний аналіз взаємозв'язку змісту і форми, оцінку послідовності, логічності викладу матеріалу, аргументованості висновків, мовностилістичну правку тексту;
- володіти культурою усного виступу, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; володіти морфологічними, лексичними, синтаксичним нормами; брати участь у науковій дискусії, полеміці, суперечці;
- здійснювати ефективне діалогове спілкування у процесі презентації матеріалів та результатів дослідження, зокрема у межах міждисциплінарного та/або міжнародного експертного середовища на основі суб'єкт-суб'єктних відносин).

Результати навчання

Програмні результати навчання(РН)	
РН01	Виділяти загальнонаукові (філософські) компетентності, спрямовані на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
РН02	Демонструвати системний науковий світогляд, уміння креативно мислити, формулювати висновки і розробляти рекомендації з використанням новітніх технології у розв'язанні поставлених завдань.

PH03	Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються.
PH04	Вміти готувати наукові тексти та доповіді, доступно, на високому науковому рівні доносити сучасні наукові знання та результати досліджень до професійної та непрофесійної спільноти
PH06	Дотримуватись етичних норм, враховувати авторське право та норми академічної доброчесності при проведенні наукових досліджень, презентації їх результатів та у науково-педагогічній діяльності.
PH09	Здійснювати публічну апробацію результатів досліджень у науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами, демонструючи усну та письмову комунікацію.

Після завершення вивчення навчального курсу аспіранти повинні:

- презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.

знати/розуміти:

- сутнісні характеристики академічної культури, етики, доброчесності дослідника;
- специфічні риси писемної та усної форм наукового дискурсу, основні жанрові різновиди, традиційні стильові ознаки української наукової мови;
- особливості побудови і культури читання наукового тексту, особливості конспектування, анотування, реферування наукових джерел;
- мовні засоби організації наукової інформації в науковому тексті, вимоги до оформлення покликань, цитат, мовні кліше для написання наукової статті, тез, анотації, рецензії, відгуку;
- композиційно–логічну побудову усної наукової доповіді, повідомлення, виступу;

Аспіранти повинні вміти:

- здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї;
- розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми; обстоювати власну наукову

позицію із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності

- вилучати необхідну інформацію з лексикографічних, наукових, архівних, довідникових видань й аналізувати, коментувати, зіставляти, критично оцінювати її;

- аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів і часових епох; здійснювати операційну обробку наукового тексту: поділяти текст на смислові частини, співвідносити вилучену інформацію з наявними знаннями;

- досліджувати функціональне навантаження наукової мови учених як елітарних мовних особистостей;

- здійснювати інформаційно-пошукове (бібліографічне /переглядове, ознайомлювальне, вивчальне, аналітико-критичне), творче читання наукового тексту;

- сприймати, критично осмислювати; виділяти головне, суттєве, пояснювати причиново-наслідкові зв'язки в науковому тексті;

- виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, індивідуальну манеру письма науковця, робити логічні висновки;

- дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами;

- моделювати зв'язний науковий текст з урахуванням структурно-смислових, жанрово-композиційних особливостей та принципів текстової організації, новизни та пізнавальної цінності професійно орієнтованої інформації, проблемності назви;

- редагувати (вчитувати, обробляти, переробляти) науковий текст; здійснювати самоконтроль виконаної роботи на змістовому, логічному, мовностилістичному рівнях;

- дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, «непрямого» цитування, «некоректного цитування» з наукових джерел; оформлювати цитати-тези або докази; цитати-аргументи;

- «згортати», компресувати інформацію, готувати конспект, анотацію, науковий відгук і наукову рецензію; здійснити критичний аналіз взаємозв'язку змісту і форми, оцінку послідовності, логічності викладу матеріалу, аргументованості висновків, мовностилістичну правку тексту;

- володіти культурою усного виступу, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; володіти морфологічними, лексичними, синтаксичним нормами; брати участь у науковій дискусії, полеміці, суперечці;

- здійснювати ефективне діалогове спілкування у процесі презентації матеріалів та результатів дослідження, зокрема у межах міждисциплінарного

та/або міжнародного експертного середовища на основі суб'єкт-суб'єктних відносин).

2.Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
<p style="text-align: center;">А 90 – 100 Відмінно</p>	<p>Аспірант: характеризується високим рівнем володіння теоретичними знаннями; достатньою мірою володіє науковим інструментарієм, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень в галузі знань; уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; уміє виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; редагує науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; дотримується відповідних вимог щодо цитування; бере активну участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії); ефективно взаємодіє в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп.</p>
<p style="text-align: center;">В 82 – 89 Добре</p>	<p>Аспірант характеризується достатнім рівнем володіння теоретичними знаннями; уміннями аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів; дотримується в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіє лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагує науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; бере участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії). Але разом із тим допускає неточності, робить незначні помилки.</p>
<p style="text-align: center;">С 74 – 81 Добре</p>	<p>Аспірант виявляє повні знання із дисципліни, має здатність до самостійного оновлення знань. Демонструє певні навички та уміння під час практичних занять, але допускає певні помилки та неточності тощо. Наявний середньо-достатній рівень сформованості уміннями читати, сприймати науковий текст; виділяти головну, суттєву інформацію; аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів; виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагувати науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел; володіти морфологічними, лексичними, синтаксичним нормами. Відповідь загалом послідовна, але допускаються неточності у володінні лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами.</p>
<p style="text-align: center;">D 64 – 73 Задовільно</p>	<p>Аспірант виявляє знання основного матеріалу, має обізнаність з літературою у галузі знань; намагається аналізувати концепції, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може переконливо викласти матеріал щодо заданої теми. Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями</p>

4. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		залік
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Рукописи наукових статей, презентації результатів виконаних досліджень, виступи, доповіді, організація дискусії на наукових конференціях; підготовка папки дослідника (за дисертацією).

Методи навчання: діалогічний, евристичний, проблемно-пошуковий, дослідницький, методи інтерактивного навчання

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. ЕТИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА

Тема 1.1. Академічна доброчесність: поняття, філософські та світоглядні засади, науковий світогляд, етична культура науковця.

Поняття наукового дослідження в епістемології і філософії науки. Наукове дослідження і його суб'єкт: мотиви, умови і фактори. Поняття «наукова спільнота». Науковий світогляд та етична культура науковця.

Норми етики наукового дослідження та норми академічної доброчесності у документах та в освітньо-наукових практиках. «Доброчесність» – категорія

філософська та світоглядна. Фундаментальні цінності академічної доброчесності

Тема 1.2. Світовий досвід формування норм етики наукового дослідження та норм академічної доброчесності. Міжнародні стандарти та організації. Європейський кодекс дослідницької доброчесності.

Європейська нормативно-правова база, яка регулює етику наукового дослідження та норми академічної доброчесності. Європейський кодекс дослідницької доброчесності. Європейські цінності академічної доброчесності: порядність та чесність; доброчесність; відповідальність; правдивість; прозорість; законність; сумлінність; повага; посилення та цитування у роботі; партнерські стосунки з колегами, співавторами, іншими учасниками освітнього та дослідницького процесу; довіра; протистояння тиску та відстоювання принципів академічної чесності; справедливість; професіоналізм.

Тема 1.3. Українська нормативно-правова база з питань дотримання академічної доброчесності. Закон України «Про освіту» (2017). Закон України «Про вищу освіту», проєкт Закону України про академічну доброчесність.

Етичний кодекс вченого України. Морально-етичні цінності педагога-дослідника: професійний обов'язок, соціальна відповідальність, повага до іншої думки. Функціональна грамотність педагога-дослідника. Текстова, жанрова, бібліографічна, стилістична, термінологічна, лексикографічна культура дослідника – критерій професійної майстерності.

Тема 1.4. Академічна доброчесність в українських закладах вищої освіти та наукових установах. Законодавство про авторське право й суміжні права в Україні. Об'єкти авторського права. Запобігання порушенням академічної доброчесності. Програмні засоби для перевірки наявності плагіату. Порушення академічної доброчесності: академічний плагіат; фабрикація; фальсифікація; списування; обман; хабарництво.

Тема 1.5. Академічна доброчесність та штучний інтелект у науковій діяльності. Етичні ризики використання: проблеми авторства, фабрикація та фальсифікація даних, генеративні помилки. Рекомендації провідних міжнародних організацій щодо використання ШІ у дослідженнях.

Розділ 2. ЕТИКА НАУКОВОГО ПОШУКУ: МОВНІ АСПЕКТИ

Тема 2.1. Термінологічна культура дослідника. Підстилі наукового стилю. Власне науковий підстиль і його жанри: наукова стаття, наукова монографія, дисертація, доповідь, тези.

Навчально-науковий підстиль і його жанри: лекції, навчально-методичні видання (підручники, посібники, навчально-методичні збірники, конспекти, хрестоматії тощо). Науково-популярний підстиль і його жанри.

Науково-діловий підстиль і його жанри: технічна документація (контракти та інструкції для підприємств, резюме, повідомлення про дослідження,

інструкція, науковий звіт, аналітична записка, службовий лист, устав, положення).

Науково-інформативний підстиль і його жанри: реферат, реферативний огляд, анотація, патентний опис. Науково-довідковий підстиль і його жанри: словники, довідники, каталоги. Термінологічний словник. Наукова замітка, наукова рецензія, відгук. Науковий огляд, науковий портрет, наукова біографія та ін.

Тема 2.2. Культура наукового тексту. Науковий текст як комунікативний блок. Різновиди наукових текстів: академічні, навчальні, енциклопедичні. Власне наукові тексти: науково-теоретичні і науково-експериментальні. Різновиди наукових текстів: за сферами наукового знання (*науково-технічні, науково-природничі, науково-гуманітарні*), за ступенем узагальнення (первинні і вторинні жанри), за жанровою формою, за функціональним призначенням (теоретичні, методологічні, оглядові, пояснювальні, емпірико-фактологічні, мішаного типу).

Наукові тексти академічного підстилю (статті, дисертації, монографії) Принципи укладання наукових текстів: принципи змістовної насиченості, наукової інформативності, новизни, змістової закінченості, проблемності.

Наукова термінологія. Основні вимоги до наукових термінів. Ознаки термінів. Види термінів. Особливості синонімії у термінології. Відмінність термінів від професіоналізмів і професійних жаргонізмів. Українські відповідники до запозичених термінів. науковим жаргоном. Кальки.

Лексичні помилки: змішування паронімів, мовленнєва недостатність і надмірність.

Тема 2.3. Культура цитування і покликання. Покликання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю. Вимоги до покликань. Внутрішньотекстові, підрядкові, затекстові бібліографічні посилання. Пунктуаційні вимоги при розміщенні посилань у тексті.

Цитування. Види цитат: цитати-тези або докази; цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування. Цитування з першоджерел. «Непряме» цитування. «Пряме» цитування. Цитування за вторинними джерелами. «Некоректне цитування» з наукових джерел. Самоцитування. Компіляція і плагіат у наукових публікаціях.

Міжнародні стандарти цитування (APA, MLA, Chicago, Harvard). Особливості використання у вітчизняній та міжнародній академічній практиці.

Культура редагування наукового тексту. Особливості редагування наукового тексту. Види редагування. Лексичні помилки: змішування паронімів, мовленнєва недостатність і надмірність.

Морфологічна культура дослідника. Особливості уживання займенників у науковому стилі. Синтаксис наукового мовлення. Узгодження, керування, зв'язок між підметом і присудком.

Типові помилки при цитуванні.

Проблеми перекладу наукових текстів. Форми та види перекладу. Переклад термінів галузі. Машинний переклад наукових текстів. Причини виникнення помилок під час комп'ютерного перекладу.

Тема 2.4. Наукова стаття як самостійний науковий твір. Функції наукових часописів. Специфіка наукової статті. Обсяг наукової статті. Структура наукової статті. Функції наукових статей: дослідницька, презентаційна, оцінна, комунікативна.

Культура читання наукового тексту. Інформаційно-пошукове, аналітико-критичне, творче читання наукового тексту. Види інформаційно-пошукового читання: бібліографічне, переглядове, ознайомлювальне, вивчальне. Виховання читацької культури.

Операції читання: сприйняття елементів друкованого тексту; декодування (розуміння), первинна мислительна обробка та інтерпретація вилученої інформації.

Ознаки мови наукової статті: цілісність, логічну зв'язність, членованість, послідовність, точність наукової термінології, вірогідність вихідної інформації, критичність у відборі фактів, доказовість змісту тексту, наявність міркувань і посилань.

Види наукової статті: за змістом, читацьким призначенням, кількістю авторів. Методи написання статті: конструктивно-синтетичний; критико-аналітичний. Етапи роботи над науковою статтею.

Цитування у статті. Лексико-граматичні конструкції для оформлення власного бачення проблеми. Мовні засоби для передачі впевненості, критики, незгоди, спростування, припущення. Мовні кліше для висновків, пропозицій.

Мовні огріхи в науковій статті.

Самоконтроль виконаної роботи на змістовому, логічному, мовностилістичному рівнях.

Рецензування наукових текстів: види рецензій, критерії оцінювання, принципи добросовісного рецензування.

Тема 2.5. Культура академічної комунікації. Культура академічної комунікації. Підготовка усних наукових виступів та презентацій. Правила академічного етикету та ведення дискусії. Мовленнєві засоби формулювання думки, суперечка, роль рецензента, культура аудіювання та слухання.

Публічне виголошення доповіді, виступу. Мовленнєва поведінка в науковій дискусії.

Наукові конференції, наукові дискусії, наукова полеміка. Поняття про "академічний" етикет. Правила коректного ведення дискусії. Коректні полемічні прийоми. Вербальні і невербальні засоби встановлення і підтримки контакту оратора з аудиторією.

Етичні норми академічних презентацій: добросовісне використання даних, повага до авторських прав, коректне представлення співавторів, уникнення маніпуляцій аудиторією.

Мовні засоби формулювання думки, зокрема тези, антитези, мети, завдань, висновків і т. ін. у текстах публічних виступів і под. Стилiстичні особливості словотвору, специфіка побудови простих, складних і ускладнених речень, форм звертання тощо).

Емоційність і коректність виступу. Основні види аргументів.

Суперечка як основа професійної дискусивно-полемічної мови. Роль "рецензента" на прес-конференції.

Етикет публічного захисту наукової роботи. Мовна поведінка здобувача (виклад зміст, переконання опонентів, вираження згоди /незгоди, вдячності).

Культура аудіювання наукового тексту. Способи аудіювання: зосереджене, уважне, неуважне. Види аудіювання: нереклексивне (уміння уважно слухати), рефлексивне (активне втручання в мовлення співбесідника, створення сприятливих умов для спілкування). Основні стилі слухання: рефлексивне, пасивне, емпатичне, критичне. Культура слухання.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Розділи і теми	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	У тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ 1. ЕТИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА										
Тема 1.1.	9	1	2		6					
Тема 1.2.	9	1	2		6					
Тема 1.3.	8	1	1		6					
Тема 1.4.	9	1	2		6					
Тема 1.5.	9	1	2		6					
РОЗДІЛ 2. ЕТИКА НАУКОВОГО ПОШУКУ: МОВНІ АСПЕКТИ										
Тема 2.1.	9	1	2		6					
Тема 2.2.	9	1	2		6					
Тема 2.3.	10	2	2		6					
Тема 2.4.	9	1	2		6					
Тема 2.5.	9	2	1		6					
Усього годин	90	12	18		60					

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.	Заочна ф.
1	Академічна доброчесність в українських ЗВО та наукових установах. Законодавство про академічну доброчесність, авторське право й суміжні права в Україні. Етичний кодекс вченого.	4	
2	Термінологічна, лексична, морфологічна, синтаксична культура дослідника.	2	
3	Культура роботи з науковим текстом. Професійне читання наукового тексту.	2	
4	Культура цитування і покликання	2	
5	Культура роботи: наукова стаття.	2	
6	Культура редагування наукового тексту	2	
7	Культура академічної комунікації. Науковий виступ. Культура аудіювання наукового тексту.	2	
8	Мовленнєва поведінка в науковій дискусії	2	
	Усього годин	18	

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.	Заочна ф.
1	Кодекс честі науковця як засіб запобігання порушень у сфері вищої освіти	6	
2	Академічна доброчесність та штучний інтелект у науковій діяльності	6	
3	Авторські права учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти	6	
4	Закон України «Про вищу освіту» як джерело для створення правових підстав для протидії порушень академічної доброчесності	6	
5	Опрацювання матеріалів про академічну доброчесність у відкритих курсах на платформі «Prometheus» / «EdEra» тощо	6	
6	Наукова етика у контексті актуальних наукових проблем сучасності.	6	
7	Етика наукової публікації	6	
8	Етичні норми наукової дискусії	6	
9	Плагіат та авторське право	6	

10	Ознайомлення з різними програмами для перевірки наявності плагіату	6	
	Усього годин	60	

Форми організації навчального процесу:

- теоретичні (лекції, консультації, самостійне опрацювання здобувачами теоретичного навчального матеріалу: робота з першоджерелами, довідковою літературою, пошук інформації в Інтернет-ресурсах,
- практичні (практичні заняття в групах, консультації).

Форми контролю

Форми поточного контролю: опитування, аналіз кейсів, підготовка презентацій із аналізованих проблем, есе, підготовка рукопису статті, доповіді з проблем наукового дослідження.

Форма підсумкового семестрового контролю: підсумкова залікова оцінка може бути виставлена за поточного оцінювання – за сумою балів, набраних студентом на практичних заняттях. Сума балів за всі види робіт визначається в межах 100 балів.

Оцінювання також передбачає врахування результатів неформальної освіти: участь у роботі міжнародних науково-практичних конференцій за профілем дисертації, спеціальності.

Заохочується проходження онлайн-курсу «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів. Prometheus». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/akademichna-dobrochesnist-dlya-vykladachiv/>

В інформаційному забезпеченні використовується сайт ЗВО, сайт НН інституту культури і мистецтв, Наукової бібліотеки, веб-сторінки кафедр.

8. Рекомендовані джерела інформації

Міжнародні документи

1. International Association of Universities. (б.д.). *Bucharest Declaration on Ethical Values and Principles of Higher Education in the Europe Region*. http://www.iau-aiu.net/sites/all/files/Bucharest_Dec_0.pdf
2. Council of Europe. (б.д.). *ETINED Pan-European Platform on Ethics, Transparency and Integrity in Education*. https://www.coe.int/t/DG4/EDUCATION/etined_en.asp
3. Glendinning, I. (2015). *Promoting maturity in policies for plagiarism across Europe and beyond*. Council of Europe. https://www.coe.int/t/DG4/EDUCATION/etined/Irene_Glendinning_PragueForum2015.pdf
4. International Association of Universities & Magna Charta Observatory. (б.д.). *IAU-MCO Guidelines for an Institutional Code of Ethics in Higher Education*. <http://www.iau-aiu.net/content/new-iau-mco-guidelines-institutional-code-ethics-higher-education>
5. Council of Europe. (б.д.). *Pan-European Platform on Ethics, Transparency and Integrity in Education (ETINED): Ethical principles*. https://www.coe.int/t/DG4/EDUCATION/etined/Etined_EthicalPrinciples_en.pdf
6. European Commission. (2005). *The European Charter for Researchers: The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers*. https://ec.europa.eu/euraxess/pdf/brochure_rights/am509774CEE_EN_E4.pdf
7. Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E. (2009). *Trends in global higher education: Tracking an academic revolution (Executive summary)*. UNESCO.
8. European Association for Quality Assurance in Higher Education. (2015). *Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area]*. https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/filebase/esg/ESG%20in%20Ukrainian_by%20the%20British%20Council.pdf
9. European Higher Education Area. (2020). *Rome Ministerial Communiqué*. https://eha.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf
10. European Higher Education Area. (2024). *Tirana Ministerial Communiqué*. <https://eha.info/Download/Tirana-Communique.pdf>
11. European Commission. (2020). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on achieving the European Education Area by 2025 (COM/2020/625 final)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0625>
12. European Commission, Directorate-General for Research and Innovation. (2021). *European Research Area policy agenda: Overview of actions for the period 2022–2024*. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/ec_rtd_era-policy-agenda-2021.pdf
13. European Commission. (2024). *Implementation of the European Research Area (ERA): Strengthening Europe's research and innovation (COM/2024/490 final)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2024:490:FIN>
14. European University Association, Council for Doctoral Education. (2022). *Building the foundations of research: A vision for the future of doctoral education in Europe*. <https://www.eua.eu/publications/positions/building-the-foundations-of-research.html>
15. European University Association, Council for Doctoral Education. (2025). *Who we are*. <https://eua-cde.org/who-we-are.html>

Закони, накази

1. Верховна Рада України. (2020). *Закон України «Про авторське право і суміжні права»* (№ 2811-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
2. Верховна Рада України. (1992). *Закон України «Про інформацію»* (№ 2657-XII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
3. Верховна Рада України. (2017). *Закон України «Про освіту»* (№ 2145-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Верховна Рада України. (2014). *Закон України «Про вищу освіту»* (№ 1556-VII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Верховна Рада України. (2015). *Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність»* (№ 848-VIII). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
6. Верховна Рада України. (б.д.). *Закон України «Про академічну доброчесність»* (Проект). <http://surl.li/dstdm>
7. Міністерство освіти і науки України. (2017). *Про затвердження вимог до оформлення дисертацій* (Наказ № 40, зі змінами, внесеними згідно з Наказом № 759 від 31.05.2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

Довідники

1. Бахрушин, В. Є., Винницький, М. І., Захарченко, В. М., Золотарьова, І. О., Калашнікова, С. А., Луговий, В. І., Мруга, М. Р., Рашкевич, Ю. М., Сікорська, І. М., Ставицький, А. В., Таланова, Ж. В., & Шитікова, С. П. (2024). *Національний освітній глосарій: Вища освіта* (4-е вид., перероб. і доп.). За ред. В. Г. Кременя, В. Є. Бахрушина, Ю. М. Рашкевича.
2. *Український правотис: Довідник*. (2020). Київ: Центр учбової літератури.
3. Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості». (2016). *ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання* (Національний стандарт України, уведено вперше; чинний від 01.07.2016). Київ: ДП «УкрНДНЦ». http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf

Ресурси міжнародних і національних структур

1. Academia.edu. (n.d.). *Academic Integrity*. http://www.academia.edu/Documents/in/Academic_Integrity
2. Committee on Publication Ethics. (n.d.). *Code of conduct*. <http://publicationethics.org/resources/code-conduct>
3. Faculty Focus. (2012). *Promoting academic integrity in online education*. <http://cdn.facultyfocus.com/wp-content/uploads/2012/11/promotingacademic-integrity-in-online-edu2.pdf>
4. European Science Foundation. (n.d.). *Fostering research integrity in Europe*. http://forschung.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/dle_forschung/Ombudsstelle/research_integrity_exreport.pdf
5. European Science Foundation. (n.d.). *The European code of conduct for research integrity*. http://www.staffs.ac.uk/assets/codeconduct-research-integrity_tcm44-77426.pdf
6. International Center for Academic Integrity. (n.d.). *Home page*. <http://www.academicintegrity.org/icai/home.php>
7. Український інститут науково-технічної експертизи та інформації. (б.д.). *Національний репозитарій академічних текстів: Наукові фахові видання* [National

Repository of Academic Texts: Scientific Professional Publications]. <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>

8. Міністерство освіти і науки України. (2018). *Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту»* [Extended Glossary of Terms and Concepts of Article 42 “Academic Integrity” of the Law of Ukraine “On Education”]. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

Публікації

1. Міжнародний благодійний фонд «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики». (2016). *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* (За заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова). Київ: Таксон.
2. Бабух, І., & Нікіфоров, П. (2024). Академічна доброчесність як імператив освітнього процесу в системі вищої школи. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*, (2 (112), 60–65. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-9>
3. Бахрушин, В. (2020). Аналітична записка «Запобігання окремих проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності» (Лист МОН № 1/9-264). Міністерство освіти і науки України.
4. Бойченко, М. (2014). Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти. *Філософська думка*, (5), 110–122.
5. Бондаренко, В. В. (2023). *Академічна доброчесність та академічне письмо*. Харків: Вид-во ХНАДУ. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0060642.pdf>
6. Гарбар, М., Навчук, Г., & Хававчак, О. (2024). Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*, 61–72. <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
7. Гончаренко, С. (2011). Етичний кодекс ученого. У *Естетика і етика педагогічної дії: Збірник наукових праць* (Вип. 1, с. 25–34). Київ; Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
8. Горошкіна, О., & Груба, Т. (2023). *Українська наукова мова: теорія і практика: Навчально-методичний посібник*. Суми: Університетська книга. <https://surl.li/ineyei>
9. Горчинський, С. В., Софілканич, М. І., & Горбенко, І. Ф. (2023). Якість української освіти й академічна доброчесність: вплив застосування штучного інтелекту. *Академічні візії*, (20). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/407>
10. Зінченко, В. (2020). Академічна доброчесність як основа сучасного процесу. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 31(3), 198–205.
11. Колоїз, Ж. В. (2019). *Основи академічного письма: Практикум*. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В.
12. Костусьяк, Н. М. (2022). *Академічна риторика та письмо: Методичні рекомендації*. Луцьк: Надтир'я. <https://surl.cc/usuqip>
13. Мацько, Л. І. (2011). *Українська наукова мова (теорія і практика): Навчальний посібник*. Тернопіль: Підручники і посібники.
14. Міністерство освіти і науки України. (б.д.). *Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>
15. Горин, В. П. (Ред.). (2023). *Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник*. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В. https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49323/1/Posibnyk_MND.pdf
16. Петрушак, О. (2022). *Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу: Електронний навчальний курс*. Біла Церква: БІНПО. <https://surl.lu/lkyasj>

17. Омельчук, С. (2021). *Бути чесним у навчанні й науці: Експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти*. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС.
18. Наукова бібліотека НУКМА. (б.д.). *Основи бібліографічного опису. Складання бібліографічних стисків*. http://www.library.ukma.edu.ua/fileadmin/.../Osnovu_bibliogr_opusy.pdf
19. Осадченко, І., & Коблюк, В. (2021). Технологія написання фахової наукової статті. *Витоки педагогічної майстерності*, (28), 128–135. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.28.250369>
20. Наукова бібліотека Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. (б.д.). *Основи наукового цитування*. <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
21. Пасічник, І. Д., Вісич, О. А., Карповець, Х. М., & Столяр, З. В. (2021). *Мовна особистість в освітньому просторі: Монографія*. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія».
22. Ананьїн, В. О., Горлинський, В. В., & Уваркіна, О. В. (2023). *Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: Конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії* (За ред. В. О. Ананьїна). Київ: ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського.
23. Ришко, О. (2017). *Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: Монографія*. Київ: Паливода А. В.
24. Ревуцька, С. К. (2018). *Курс лекцій з дисципліни «Академічне тисъмо»*. Кривий Ріг: ДонНУЕТ. <http://elibrary.donnuet.edu.ua/id/eprint/1379>
25. Селігей, П. (2016). *Світло і тіні наукового стилю: Монографія*. Київ: Вид. дім «Киево-Могилянська академія».
26. Стратулат, Н. В., & Яслик, В. І. (2020). Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, 31(70)(4, Ч. 1), 125–130. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
27. Сусліков, Л. М., & Студеняк, І. П. (2019). *Презентація наукових результатів: Навчальний посібник*. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла». <https://surl.li/kgntnx>
28. Сурмін, Ю. П. (2008). *Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація*. Київ: НАДУ. http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/c0815324-6801-436a-9214-67c1bb53edb7.pdf
29. Толочко, С. В., Бордюг, Н. С., & Міронець, Л. П. (2023). Академічна доброчесність та штучний інтелект в освітній і науковій діяльності. *Інноваційна педагогіка*, (62, Т. 2), 25–32. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.4>
30. НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, & Інститут української мови. (2019). *Український правопис*. Київ: Наукова думка.
31. Філіпенко, Л. В., Думанський, О. В., & Козак, О. В. (2023). Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. *Академічні візії*, (19). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/380>
32. International Center for Academic Integrity. (б.д.). *Фундаментальні цінності академічної доброчесності* (2-ге вид.). https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Fundam.czinnosti-Akad.dobroch_.pdf
33. Шліхта, Н., & Шліхта, І. (2016). *Основи академічного тисъма: Методичні рекомендації та програма курсу*. Київ. <http://www.saiup.org.ua/resursy/osnovyakademichnogopysma-methodychnirekomendatsiyi-ta-programa-kursu/>
34. Nauka.gov.ua. (2025). *Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах*. <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannya-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

35. Fast, O. L. (2024). Academic and professional support for PhD candidates in the context of quality assurance of doctoral education under wartime conditions. *Academic Studies. Series "Pedagogy"*, (4), 108–113. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.4.15>

Праці викладача, який читає дисципліну посібники

1. Семенов, О. М. (2010). *Культура наукової української мови: Навчальний посібник*. Київ: ВЦ «Академія».
2. Семенов, О. (2016). *Лінгвоперсоналогія: Навчальний посібник*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
3. Семенов, О., Вовк, М. (2016). *Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету: Монографія*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
4. Семенов, О. М. (2025). *Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): Навчальний посібник*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>
5. Семенов, О. М., & Фаст, О. (2015). *Академічне письмо: Лінгвокультурологічний підхід: Навчальний посібник*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.
6. Вовк, М. П., Семенов, О. М. (2025). *Інновації у професійній підготовці майбутніх докторів філософії: Навчальний посібник*. Київ: Талком.
7. Semenog, O., & Karpanov, Ya. (2024). *Ethics of scientific research: Philosophical, linguistic aspects. Third (educational and scientific) level: Handbook*. Sumy: Sumy State A. S. Makarenko Pedagogical University. <https://repository.sspu.edu.ua/items/f4401ba1-aa9f-47d0-9428-37197b9335e4>

Статті

1. Семенов, О. (2019). Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: Досвід реалізації проекту Еразмус+ Жан Моне модуль. У *Україна – Європейський Союз: Від партнерства до асоціації: Український щорічник з європейських інтеграційних студій* (с. 320–330). Луцьк: Терен. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/7012>
2. Семенов, О. М. (2017). Мовнокомунікативна особистість академічного учителя-лідера крізь призму лінгвопраскеології. У О. Sinkiewicz, A. Kordonski, & R. Kordonski (Ред.), *Quo vadis humanitaris? Książka pamiątkowa z okazji 65-lecia prof. J. Pawlikowi* (с. 465–480). Warszawa; Lwów; Київ: Wyd-wo VERBINUM.
3. Семенов, О. М. (2017). Наставництво в науці і освіті дорослих. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: Педагогічні науки, (152), 46–51.
4. Семенов, О. М. (2016). Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень. *Фізико-математична освіта*, 4(10), 117–120. <http://fmojournal.fizmatssp.sumy.ua/publ/4-1-0-127>
5. Семенов, О. М. (2017). Академічна лекція і академічний учитель в цифрову епоху: Праксеологічний підхід. *Фізико-математична освіта*, 2(12), 140–146. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/2245>
6. Семенов, О. М. (2020). Концепт «академічна культура дослідника» в українському і польському освітньо-педагогічному дискурсі. *Український щорічник з європейських інтеграційних студій*, (IV), 139–152. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/8886>
7. Вовк, М., & Семенов, О. (2024). Постать Неллі Ничкало у вимірах педагогіки праці. *Естетика і етика педагогічної дії*, (30), 9–24. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320898>

8. Семенов, О. М. (2024). Постать мовознавиці в об'єктиві науково-академічного дискурсу. *Педагогічні науки: Теорія, історія, інноваційні технології*, (4), 138), 124–139.
9. Babaian, Y., Polina, Y., Breslavskaya, H., Cherednyk, L., Kostyrytsia, N., & Semenog, O. (2022). The development of motivation to achieve students in the context of modernization of educational content. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(1Sup1), 49–66. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.1Sup1/536>
10. Fast, O., Semenog, O., Vovk, M., Buhaichuk, N., & Golya, G. (2022). Examining the practices and challenges of distance education of PhD candidates in the context of COVID-19. *Journal of Learning for Development*, 9(1), 73–88. <https://j14d.org/index.php/ej14d/article/view/581/720>
11. Друшляк, М. Г., Семенов, О. М., Грона, Н. В., Пономаренко, Н. П., & Семеніхіна, О. В. (2022). Типологія інтернет-ресурсів для розвитку інфомедійної грамотності молоді. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 88(2), 1–22. <https://doi.org/10.33407/itlt.v88i2.4786>
12. Karhut, V., Semenog, O., Shumiatska, O., Palamar, N., & Rubliova, N. (2023). The need for new information technologies during foreign language learning for the quality training of a specialist. *Amazonia Investiga*, 12(65), 175–184. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05>
13. Drushlyak, M. G., Semenog, O. M., Budianskyi, D. V., Sotska, H. I., Trynus, O. V., & Semenikhina, O. V. (2022). The use of digital technologies for the development of pre-service teachers' rhetorical skills: The experience of Ukraine. У *45th Jubilee International ICT Convention – MIPRO 2022* (с. 668–672). Opatija, Croatia. <https://doi.org/10.23919/MIPRO55190.2022.9803713>
14. Semenog, O., Hrona, N., Khomych, T., Stasiuk, T., Yurchenko, A., & Semenikhina, O. (2024). Communicative tasks as a means of developing the emotional intelligence of students. *International Journal of Modern Education and Computer Science*, 16(4), 46–57. <https://doi.org/10.5815/ijmecs.2024.04.04>
15. Hrona, N., Khomych, T., Semenog, O., Kharchenko, I., Yurchenko, A., & Semenikhina, O. (2024). Tools for the development of emotional intelligence: Cognitive native language teaching. *International Journal of Instruction*, 17(2), 599–616. <https://e-iji.net/ats/index.php/pub/article/view/57>
16. Семенов, О. М., Грона, Н. І., Хомич, Т. О., Розуменко, А. І., Юрченко, А. В., & Семеніхіна, О. В. (2024). Розвиток емоційного інтелекту в системі «викладач-студент-мовна підготовка» на засадах комунікативного підходу. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*, (25), 90–110. <https://doi.org/10.31392/iscs.2024.25.090>
17. Семенов, О. М., Попова, О. А., & Кондрицька, О. І. (2021). Трансверсальні компетентності у вимірах партнерської взаємодії: Викладач і здобувач вищої освіти. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 3(1), 111–120. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.1.17>
18. Грона, Н., & Семенов, О. (2021). Розвиток soft skills майбутніх учителів в умовах закладів фахової передвищої та вищої освіти: Міжрегіональний проєкт. *Педагогічні науки: Теорія, історія, інноваційні технології*, (7), 78–90. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/6.pdf>
19. Семенов, О. М., & Надутенко, М. В. (2022). Платформа «Медіа&капсули» як засіб підвищення рівня медіакультури. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*, (2), 39–50. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.2.6>
20. Семенов, О., & Біличенко, О. (2023). Розвиток академічного партнерства в умовах воєнних реалій на засадах етичних цінностей Пізанського університету. *Естетика і етика педагогічної дії*, (27), 65–77. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.27.282102>

21. Семенов, О. М., Вовк, М. П., & Фаст, О. Л. (2023). Українсько-польське партнерство в галузі освіти: Академічний дискурс. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, (3), 100–111. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.3.15>
22. Грона, Н. В., & Семенов, О. М. (2023). Формування риторичної компетентності майбутніх учителів-словесників в умовах війни: Міжрегіональний проєкт. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, (2), 74–86. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.2.11>
23. Семенов, О., Козлова, О., & Штика, Ю. (2023). Особистість викладача-дослідника у вимірах педагогічного дискурсу. *Педагогічні науки: Теорія, історія, інноваційні технології*, (5–6, 129–130), 339–351.
24. Семенов, О., & Плужник, Ю. (2023). Фахово-методична підготовка майбутніх учителів до формування читацької грамотності учнів на засадах дослідження PISA-2018. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологічні науки*, (3). <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.3.27>
25. Семенов, О. (2024). Розвиток професійної компетентності здобувачів PhD з освітніх наук: Досвід інституцій-партнерів. *Академічні студії. Серія: Педагогіка*, (4), 161–171. <http://academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/issue/archive>
26. Грона, Н., & Семенов, О. М. (2024). Культуромовна особистість крізь призму української літератури: Прикладні аспекти в контексті інфомедійної грамотності. *Академічні студії. Серія: Гуманітарні науки*, (3). <http://academstudies.volyn.ua/index.php/humanities/issue/archive>
27. Вовк, М. П., & Семенов, О. М. (2024). Постать Неллі Ничкало у вимірах педагогіки праці. *Естетика і етика педагогічної дії*, (30), 5–20.
28. Будянський, Д., & Семенов, О. (2024). Лінгвоперсонологія майстра художнього слова у вимірах педагогічної майстерності. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*, (7), 14–22. <https://doi.org/10.32782/philspu/2024.7.2>
29. Семенов, О. (2024). Розвиток академічної культури здобувачів PhD в освітньо-культурному просторі ЗВО в умовах воєнного часу. *Освіта. Інноватика. Практика*, 12(10), 103–109. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-016>
30. Грона, Н., & Семенов, О. М. (2025). Штучний інтелект у мовній підготовці майбутніх учителів: Можливості та виклики. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*, (9), 128–135. <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.9.24>
31. Григоренко, Т. В., & Семенов, О. М. (2025). Від контенту до компетентностей: Як проєктна діяльність змінює парадигму навчання у закладі вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, (2), 5–12. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-2-5-12>
32. Семенов, О. (2025). Педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО Неперервна професійна освіта XXI століття*, 1(11), 48–64. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(11\).2025.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(11).2025.0003)

Електронні ресурси

- Академічне письмо та бібліографія. (n.d.). *Bibliosynergy*. <http://bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1>
- Американські Ради. (n.d.). *Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)*. <http://www.saiup.org.ua>
- Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: *DSpace*. (n.d.). <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/16051>
- Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. (n.d.). <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>

- Стилі оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. (n.d.). Ч. 1. http://www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh
- Committee on Publication Ethics (COPE). (n.d.). *Promoting integrity in research publication*. <https://publicationethics.org>
- Plagiarism.org. (n.d.). *Best practices for ensuring originality in written work*. <https://www.plagiarism.org>
- Академічна доброчесність: Інформаційний бюлетень. (n.d.). <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-all-issues.pdf>
- Національний репозитарій академічних текстів. (n.d.). <https://nrat.ukrintei.ua>
- Facebook. (n.d.). Група "Академічна доброчесність". <https://www.facebook.com/groups/578991159108587>
- Етичні питання публікації результатів наукового дослідження. (n.d.). [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=RxsZ7TAZQZ4>
- Проблеми встановлення плагиату у дослідженнях: кейси Комітету з етики Національного агентства. (n.d.). [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-Obd6DiVjnM>
- Медіавчительський кампус: Записи занять та заходів з академічної культури. (n.d.). [Канал YouTube]. https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
- Онлайн-курс «Академічна доброчесність». (n.d.). [Плейлист YouTube]. https://www.youtube.com/playlist?list=PL_zDp5rG6Hqt7743o3K_KWpfr7IxnLFzH
- Ініціатива Academic IQ. (n.d.). [Канал YouTube]. https://www.youtube.com/channel/UC9c5TDYVD_NijiNcqZCGcdQ
- Academic IQ. (n.d.). [Плейлист YouTube]. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLZWbvfmp-Z9F8XajOzEGYwE-oHnxnxZCZ>
- Вебінар «Академічна доброчесність: виклики, проблеми та перспективи». (n.d.). [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zcceyzPx2OQ>
- Університетський лекторій. (n.d.). [Плейлист YouTube]. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLDYSJtpldNMtZanQKN7yrj6th9hdbQJG2>
- Як написати наукову статтю. (n.d.). [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
- Nauka.gov.ua. (2025). *Керівництво для рецензентів*. <https://nauka.gov.ua/information/kerivnyctvo-dlia-retsensentiv/>
- Nauka.gov.ua. (2025). *Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах*. <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravy-la-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
- Plagiarism.org. (n.d.). *Best practices for ensuring originality in written work*. <https://www.plagiarism.org>
- Prometheus. (n.d.). *AI101: Штучний інтелект*. https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Посібники, монографії, наукові розробки, доступ до електронних ресурсів кафедри, університету, спеціалізованих вчених рад з присудження ступеня доктора філософії і мереж <http://s://sspu.edu.ua/spetsializovani-vcheni-rady-z-prysudzhenia-doktora-filosofii>) для проведення практичних занять, ноутбук або ПК з відповідним програмним забезпеченням, платформа дистанційного навчання Moodle.